

**KOMUNITNÝ PLÁN
SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
obce STRETAVA
na roky 2021 - 2027**

Spracovateľ: Mgr. Patrícia Tižová

Zadávateľ: Obec Stretava, v.z. starosta obce Roman Hudy

Komunitný plán sociálnych služieb obce Stretava na roky 2021 - 2027 bol schválený obecným zastupiteľstvom v Stretave uznesením č. _____ dňa _____

Roman Hudy, starosta obce

OBSAH

ÚVOD	3
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ – KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE	4
1.1 Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030	5
1.2 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb v SR	6
1.3 Zadávatelia sociálnych služieb	10
1.4 Objednávatelia sociálnych služieb	11
1.5 Poskytovatelia sociálnych služieb	11
1.6 Prijímatelia sociálnych služieb	11
1.7 Verejnosť	11
2 KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE V OBCI STRETAVA	13
2.1 Princípy, zásady a ciele komunitného plánovania	14
2.2 Uplatnenie princípu integrovaného prístupu	16
2.3 Komunitné plánovanie v obci Stretava	17
2.4 Nadväznosť na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK	17
2.5 Organizácia komunitného plánovania v obci	17
2.6 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov	18
2.7 Fázy komunitného plánovania	21
3 ANALÝZA SOCIÁLNO-DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV OBCE	22
3.1 História obce	22
3.2 Sociálno-demografická štruktúra obce	24
3.3 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia	25
3.4 Veková štruktúra obyvateľstva	27
3.5 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce	28
3.6 Bývanie	29
3.7 Zamestnanosť	30
4 ANALÝZA POŽIADAVIEK PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	33
4.1 Financovanie sociálnych služieb	36
4.2 Analýza poskytovateľov sociálnych služieb v regióne	37
4.3 Kvantifikácia potrebnej kapacity poskytovaných sociálnych služieb	39
4.4 Kompetencie vyššieho územného celku v sociálnej oblasti	39
5 PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A SOCIÁLNEJ POMOCI V OBCI	40
6 SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE	42
7 Záver	43
Zoznam schém	44
Zoznam tabuliek	45
Zoznam grafov	46

ÚVOD

Na konci každého nášho snaženia by mal byť človek. O to viac, ak ide o človeka, ktorý našu pomoc potrebuje. Prioritným poslaním sociálnych služieb je pomôcť ľuďom udržať si alebo znovu získať svoje miesto v spoločnosti, v komunite, kde žijú, teda podporiť integráciu ľudí do spoločnosti, sociálna súdržnosť, zároveň smerovanie k službám poskytovaným na komunitnej úrovni a rozvinutie potenciálu v oblasti zamestnanosti či zamestnatelnosti obyvateľov. Sociálne služby sa týkajú každého a aj to je dôvod, prečo je na nich stále čo zlepšovať. Sú súčasťou verejných politík, v ktorých sa jednoznačne presadzuje ľudskoprávny rozmer a orientácia na potreby a preferencie ich prijímateľov.

O komunitnom plánovaní sociálnych služieb hovoríme preto, lebo sú plánované komunitou pre komunitu a poskytované členom komunity, teda obyvateľom obce priamo v komunite – na území obce. Komunitné plánovanie sociálnych služieb je jednou zo základných metód riadenia rozvojových procesov. Predstavuje metódu, pomocou ktorej obec plánuje sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov. Ide o otvorený proces zisťovania potrieb a zdrojov a hľadanie najlepších riešení v oblasti sociálnych služieb, takisto je predpokladom pre tvorbu trvalejších partnerstiev.

Na účel predchádzania vzniku alebo zhoršeniu nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu. Vymedzenie pozitív i nedostatkov jednotlivých oblastí komunitného plánovania umožňujú nastavenie týchto opatrení s cieľom hľadania optimálnych riešení problémov a kvalitného napĺňania potrieb odkázaných občanov. Zhoršovanie sociálnej situácie obyvateľstva, nižšia pôrodnosť, starnutie populácie či iné ekonomické, sociologické i demografické ukazovatele boli podkladom pre stanovenie kľúčových cieľových skupín, na ktorých sú zamerané jednotlivé opatrenia.

Komunitný plán sociálnych služieb obce je otvoreným dokumentom, teda v priebehu sledovaného obdobia je možné ho meniť a dopĺňať na základe aktuálneho vývoja celkovej situácie a z nej vyplývajúcich krátkodobých i strednodobých prognóz s dôrazom na efektívnosť poskytovaných sociálnych služieb.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

V komunitnom plánovaní pojem **komunita** predstavuje skupinu obyvateľov, ktorí žijú na jednom mieste, majú medzi sebou rôzne sociálne väzby a sú viazaní nielen k sebe navzájom, ale aj k miestu kde žijú, majú spoločné problémy, hodnoty a záujmy a sú schopní dohodnúť sa na spoločnom riešení. Ide o skupinu ľudí, ktorých zoskupuje geografický, politický, sociálny, alebo ekonomický spoločný aspekt. Špecifickým typom komunity je vylúčená komunita. Je to časť obyvateľov obce, ktorí sa určitými znakmi svojho života významne líšia od ostatných obyvateľov. Takými diferencujúcimi znakmi môže byť príjmová chudoba rodín, extrémne vysoká nezamestnanosť členov vylúčenej komunity, nízka vzdelanostná úroveň, nízka úroveň bývania, nezdravý (seba poškodzujúci) spôsob života, nedostatočná starostlivosť o zdravie a pod. Členovia vylúčenej komunity zväčša vnímajú svoju vylúčenosť ako diskrimináciu zo strany spoločnosti, na rozdiel od zvyšnej časti obecnej komunity, ktorá vníma vylúčenie komunity ako dobrovoľné odlišenie sa jej členov od štandardných vzorcov správania, ako dôsledok neochoty prijať ich.

Podstata komunitného plánovania spočíva v procese, ktorým sa uskutočňuje, v silu ľudí, ktorí proces realizujú, v ich komunikácii a pozitívnom myslení. Komunitný plán sociálnych služieb sa dotýka mnohých ľudí, ktorí sa ocitajú v rôznych pozíciách. Neexistuje tu univerzálne riešenie, ktoré by mohli poskytnúť iba experti, iba politici, alebo niektorá iná skupina aktérov. Riešenie by malo byť výsledkom konsenzu všetkých dotknutých subjektov v pomyslenej triáde: zadávateľov, poskytovateľov a užívateľov sociálnych služieb. Komunitný plán sociálnych služieb je teda procesom, ktorý je stále živý a mal by byť dynamický v reakciách na aktuálne dianie na území komunity aj predvídajúci, perspektívny, čo sa budúcnosti tohto diania týka. Ide o cyklický proces, ktorý by sa mal zlepšovať, zdokonaľovať, odhaľovať nové rezervy aj príležitosti (ľudské, materiálne či finančné) v komunite. Komunitný plán sociálnych služieb a komunitný plán by mali slúžiť ako prostriedky podporujúce miestnych politikov a záujmové skupiny pri prijímaní rozhodnutí, mali by zabezpečiť aktívnu participáciu ľudí na rozhodovaní o živote v komunite, a zároveň účinnú kontrolu prijímaných rozhodnutí zo strany verejnosti.

Zákon č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách, ktorý v šiestej časti obsahuje ustanovenia o komunitnom rozvoji a komunitnom pláne v oblasti poskytovania sociálnych služieb, ukladá obciam a mestám vypracúvať komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi sociálnych služieb a prijímateľmi sociálnych služieb v územnom obvode obce.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je metóda, prostredníctvom ktorej je možné na úrovni obcí, mikroregiónov alebo krajov plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali potrebám jednotlivých skupín občanov a zároveň boli v súlade s miestnymi špecifikami. Ide o otvorený proces, cieľom ktorého je:

- *napĺňanie potrieb občanov odkázaných na jednotlivé formy sociálnej pomoci,*
- *zabezpečovanie zdrojov (finančných a personálnych) na jednotlivé formy sociálnej pomoci,*
- *hľadanie optimálnych riešení, ktoré najlepšie zodpovedajú miestnym podmienkam a potrebám ľudí.*

Hlavným nástrojom komunitného plánovania je Komunitný plán sociálnych služieb, ktorý stanovuje krátkodobé ciele a priority a smeruje k dosiahnutiu dlhodobej vízie rozvoja sociálnych služieb v regióne. Jeho náplňou je identifikovať sociálne problémy obce a zvoliť stratégiu ich riešenia so zreteľom na klienta, poskytovateľov služieb, technickej vybavenosti a pod. Výsledkom je strategický dokument, ktorý reflektuje potreby a kapacitu komunity, snaží sa aktívne zapájať čo najväčší počet obyvateľov do jeho tvorby, čo prispieva k pocitu väčšej demokracie na lokálnej úrovni a teda naplňa cieľ rozširovania a skvalitňovania poskytovania sociálnych služieb v obci.

1.1 Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 - 2030

Cieľom a účelom Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 - 2030 je cyklicky pozitívne ovplyvňovať rozvoj sociálnych služieb v Slovenskej republike, a to cestou definovania politiky smerovania sociálnych služieb na národnej úrovni a následne formulovania základných priorít tohto rozvoja a predpokladov na dosiahnutie týchto priorít. Východiskom programovania Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 bolo presadzovanie ľudsko-právnej paradigmy sociálnych služieb a primárnej orientácie na jedinečné potreby a preferencie ich prijímateľov a prijímateľiek. Dokument staval na uznaní práva osôb v rozličných typoch nepriaznivých sociálnych situácií na verejné, osobitne sociálne služby, ktoré im s podporou spoločnosti sprostredkovávajú prístup k slobodnému a nezávislému životu na nediskriminačnom základe.

Presadzovanie a dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd je v sociálnych službách základným hodnotovým pilierom opierajúcim sa o zhodu medzinárodného spoločenstva štátov v tejto oblasti. Na najvyššej úrovni ide o záväzky vyplývajúce z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006), Dohovoru OSN o právach dieťaťa (1989), Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1981), najnovšie z OSN Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj (2015). Určujúcimi medzinárodnými dokumentmi na európskej úrovni zaväzujúcimi k uplatňovaniu ľudsko-právneho prístupu aj v sociálnych službách sú najmä Európska sociálna charta (v jej revidovanom znení, 1996), Charta základných práv EÚ (2012), najnovšie zásady Európskeho piliera sociálnych práv (2017). Relevantné odporúčania pre oblasť sociálnych služieb sú obsiahnuté v Európskej charte rodinne opatrujúcich osôb (v revidovanom znení, 2017), Európskej charte práv a zodpovedností starších ľudí odkázaných na dlhodobú starostlivosť (2010), v Dobrovoľnom európskom rámci pre kvalitu sociálnych služieb (2010) či v Dobrovoľnom európskom rámci pre kvalitu služieb dlhodobej starostlivosti (2012). Na národnej úrovni je ľudsko-právna optika sociálnych služieb obsiahnutá nielen v zákone o sociálnych službách, ale aj v súvisiacich programových dokumentoch. Osobitne ide o Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (2011), jej národné akčné plány (z rokov 2011 a 2016) Národnú stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (2021), Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020 (2014) a jeho pripravovanú aktualizáciu na roky 2021 - 2030, Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na

roky 2021-2030 (2021), či o Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2013 –2030 (2013)

Národnými prioritami sú:

- 1. Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb.*
- 2. Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti.*
- 3. Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnej (najmä rodinnej) starostlivosti ako súčasti systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby.*
- 4. Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb.*

1.2 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb v SR

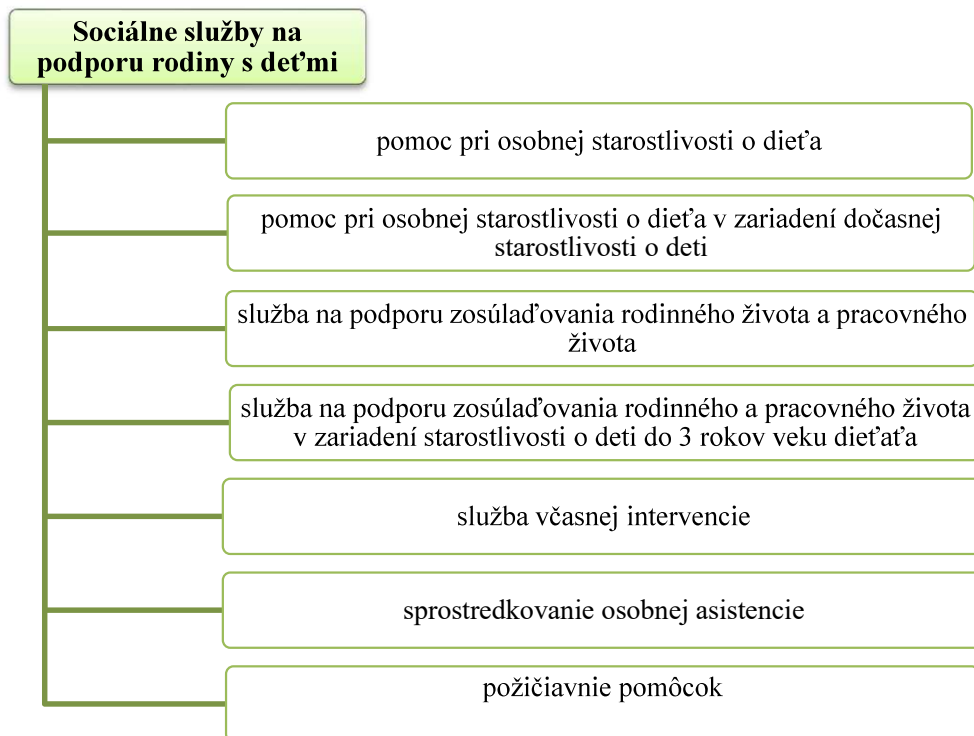
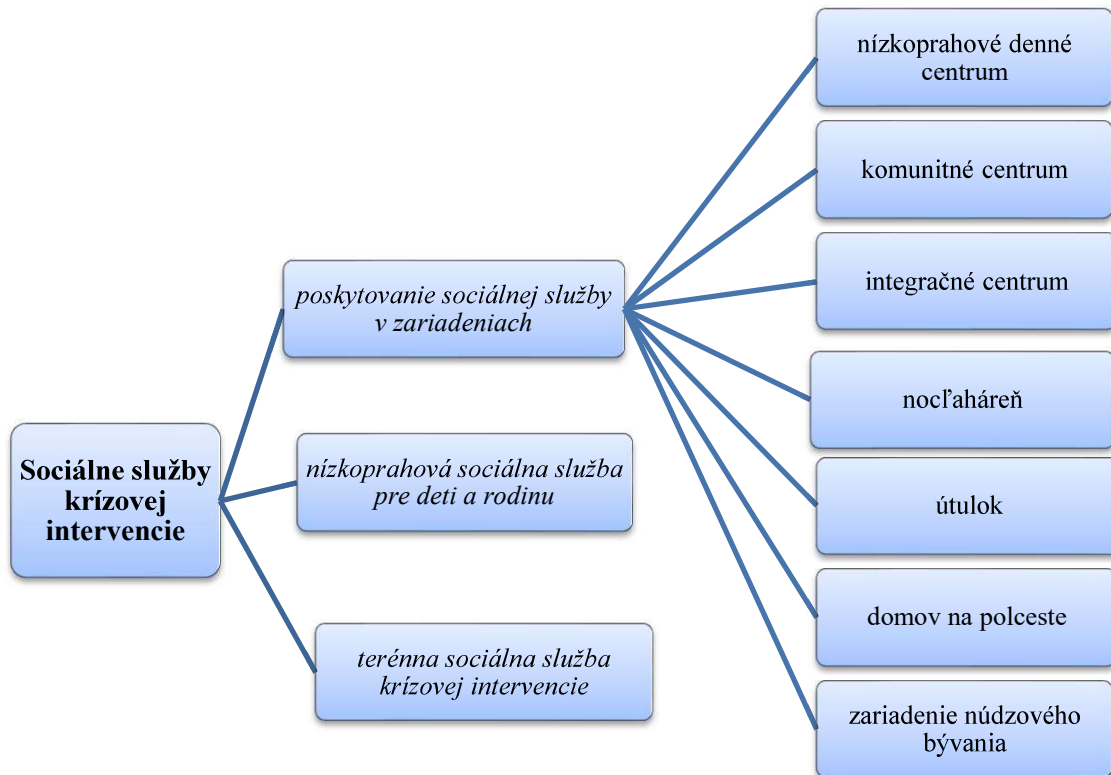
Sociálne služby sa poskytujú v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách), ktorý upravuje podmienky poskytovania sociálnych služieb. Jeho cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

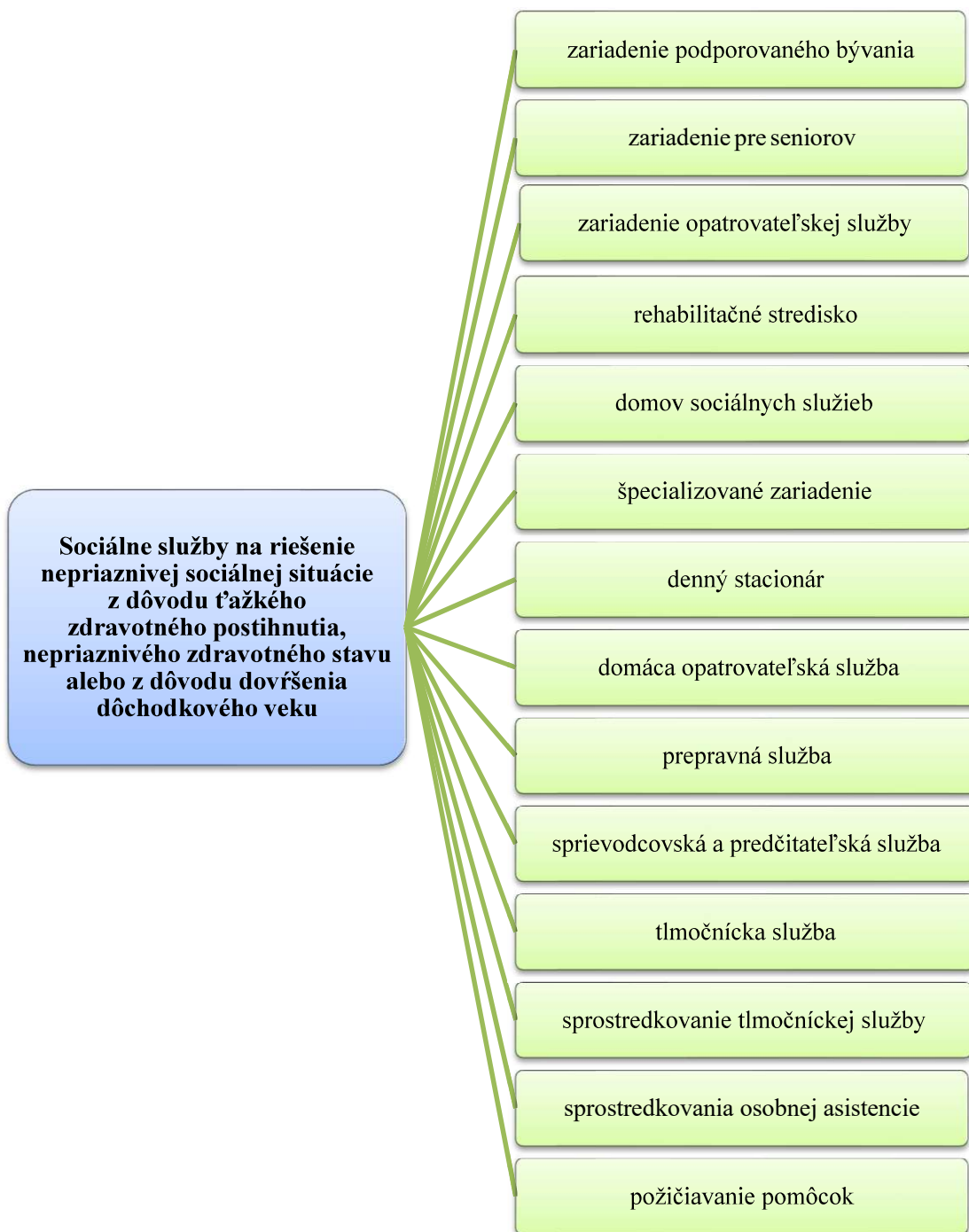
Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z dôvodu:

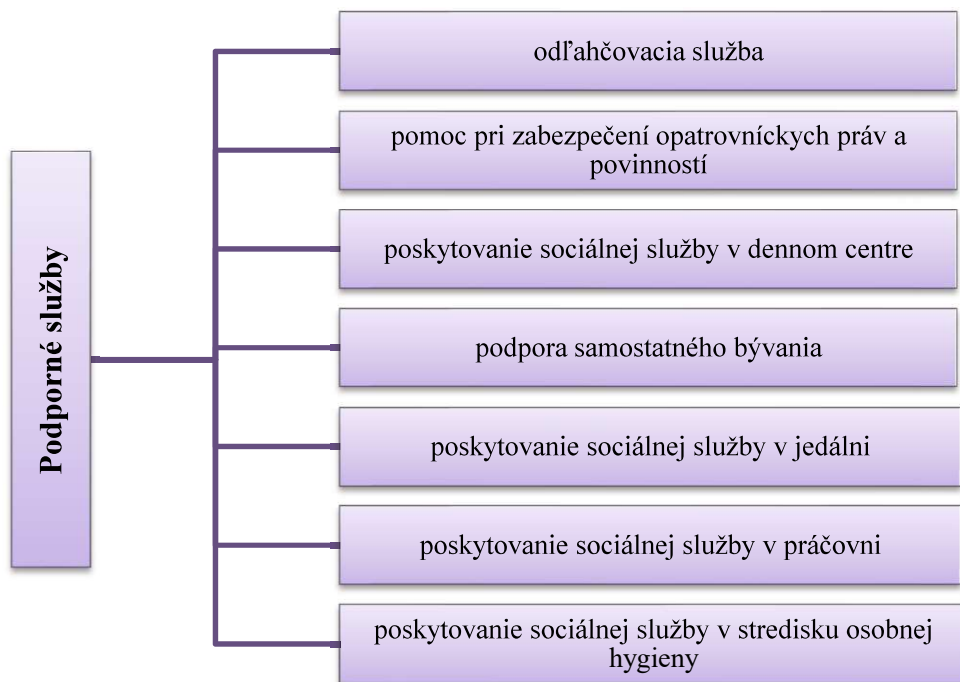
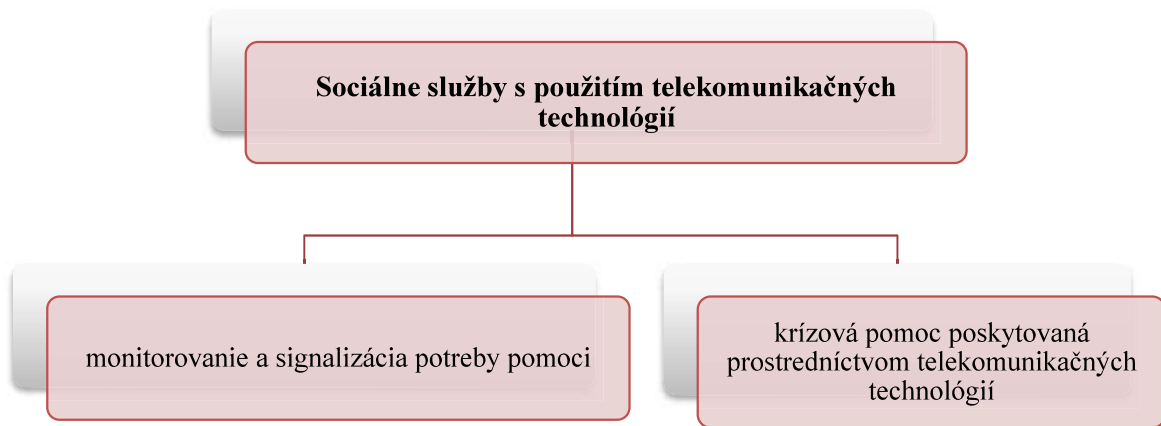
- *že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok;*
- *pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do 7 rokov veku;*
- *pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav;*
- *z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok;*
- *pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím;*
- *pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb;*
- *pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačnej reprodukovanej chudoby.*

Sociálne služby sa v zmysle zákona o sociálnych službách poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré poskytovatelia zabezpečujú v prípade, že tieto činnosti sú taxatívne vymedzené. Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne

služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy a nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

Zákon o sociálnych službách v § 80 taxatívne upravuje pôsobnosť obce pri poskytovaní sociálnych služieb. Okrem koncepcnej, rozhodovacej, posudkovej, poradenskej, kontrolnej, registračnej, evidenčnej, štatistickej, finančnej činnosti a terénnej sociálnej práce je v pôsobnosti obce poskytovať, prípadne zabezpečovať rôzne druhy sociálnych služieb a zriaďovať a zakladať zariadenia.

Do pôsobnosti obce patria tieto druhy sociálnych služieb:

nocľaháreň	nízkoprahové denné centrum	nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	zariadenie pre seniorov	zariadenie opatrovateľskej služby
denný stacionár	opatrovateľská služba	prepravná služba	odľahčovacia služba	pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa

Obec môže zriaďovať aj iné zariadenia a poskytovať alebo zabezpečovať aj iné druhy sociálnej služby, môže sociálne služby účelne a vhodne spájať. Zákon o sociálnych službách zaručuje právo fyzickej osoby na poskytnutie sociálnej služby alebo zabezpečenie jej poskytnutia a právo výberu poskytovateľa, za splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom a ďalšie práva pri poskytovaní sociálnych služieb. Poskytovateľmi sociálnych služieb sú v súlade so zákonom obce, právnické osoby zriadené alebo založené obcou alebo samosprávnym krajom (verejní poskytovatelia sociálnych služieb) a iné právnické alebo fyzické osoby (neverejní poskytovatelia sociálnych služieb). Sociálne služby môže poskytovať len poskytovateľ zapísaný do registra poskytovateľov sociálnych služieb.

V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnej služby (tzv. štandardy kvality). Poskytovateľ je povinný napríklad vypracovať individuálny rozvojový plán klienta, dodržiavať maximálny počet klientov na jedného zamestnanca a za účelom zvýšenia profesionality práce vypracovať a uskutočňovať program supervízie.

1.3 Zadávatelia sociálnych služieb

Subjekty, ktorým zabezpečovanie sociálnych služieb na príslušnom území vyplýva zo zákona sociálne služby zriaďujú, prípadne zadávajú iným subjektom, financujú a organizujú. V systéme verejnej správy na Slovensku sú to obce, mestá a samosprávne kraje.

Základné cieľové skupiny, pre ktoré by sa mali sociálne služby plánovať, sú:

- o **seniori** - osoby staršie ako 65 rokov,
- o **občania so zdravotným postihnutím a duševnými poruchami ako aj ich rodiny,**
- o **rodiny s deťmi a mládež** – zahŕňa rodinu s deťmi, neúplnú rodinu, rozvrátenú rodinu, rodinu postihnutú sociálno-patologickými javmi, náhradnú rodinu, rodinu s nízkou sociálnou, kultúrnou úrovňou, deti a mládež,
- o **osoby ohrozené sociálnym vylúčením** - nezamestnaní /dlhodobo nezamestnaní/, osoby poberatelia sociálnych dávok /dávok v hmotnej núdzi/, nízkopříjmové osoby a rodiny,

osoby bez vzdelania alebo len s dosiahnutým základným vzdelaním, neprispôsobiví jednotlivci, osoby so závislosťou (gamblerstvo, alkoholizmus, drogová závislosť), trestaní, nevládajúci svoj život.

Užívateľom sa v priebehu svojho života môže stať každý občan.

1.4 Objednávateľia sociálnych služieb

Objednávateľom sociálnych služieb je väčšinou štátna správa, samospráva, voľbami poverení zástupcovia, ale aj nadácie alebo agentúry, ktoré obvykle majú spracované plány strategického rozvoj a sociálnych služieb.

Zadávatel' službu objednáva, zriaďuje, organizuje, platí za ňu a zabezpečuje na ňu výberové konanie. Je dôležité, aby obec uznesením zastupiteľstva deklarovala svoju vôľu plánovať a rozvíjať sociálne služby.

1.5 Poskytovatelia sociálnych služieb

Subjekty, ktoré služby poskytujú a ponúkajú, bez ohľadu na ich právnu subjektivitu. Poskytovateľ sociálnej služby je za podmienok ustanovených zákonom obec, právnická osoba zriadená alebo založená obcou alebo samosprávnym krajom - „verejný poskytovateľ sociálnej služby“ a ďalšia právnická osoba a fyzická osoba - „neverejný poskytovateľ sociálnej služby“. Poskytovatelia sú povinní prihliadať na individuálne potreby prijímateľov sociálnych služieb, t.j. poskytovať služby také a tak, aby sa zachovala, eventuálne zvýšila kvalita života klientov.

1.6 Prijímatelia sociálnych služieb

Osoby, ktorým sú poskytované sociálne služby z dôvodu ich nepriaznivej sociálnej situácie. Do nepriaznivej sociálnej situácie sa jednotlivec môže dostať z rôznych príčin, napr. v dôsledku vysokého veku, nepriaznivého zdravotného stavu, krízových životných situácií, životných návykov, spôsobu života, ktorý vedie ku konfliktu so spoločnosťou, trestno-právnej činnosti a pod.

1.7 Verejnosť

Rodinní príslušníci užívateľov sociálnych služieb, občania žijúci na príslušnom území, ktorých sa poskytovanie sociálnych služieb priamo nedotýka, ale v blízkej budúcnosti môžu patriť k potenciálnym užívateľom sociálnych služieb, prípadne poskytovanie sociálnych služieb môže ovplyvniť kvalitu ich života.

Schéma č.1 Nadväznosti subjektov komunitného plánovania

Zdroj: vlastné spracovanie

2 KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE V OBCI STRETAVA

Do procesu komunitného plánovania sú zapájaní všetci účastníci systému sociálnych služieb (zadávatelia, poskytovatelia, užívatelia), čo výrazne posilňuje princípy zastupiteľskej demokracie, nielen v procese plánovania, ale aj v rozhodovacom procese, prípadne v spôsobe ich zabezpečovania. Komunitný plán sociálnych služieb zabezpečuje, aby sociálne služby zodpovedali miestnym potrebám a reagovali na miestne špecifiká.

Podstatou komunitného plánovania je zapájanie všetkých, ktorých sa sociálne služby týkajú, resp. sa môžu v budúcnosti dotýkať, do otvoreného dialógu o podobe sociálnych služieb. Základom je zisťovanie potrieb, zdrojov a hľadanie najlepších riešení. Zásadný význam má poznanie záujmu všetkých zúčastnených strán (zadáateľov, poskytovateľov a prijímateľov sociálnej pomoci) a verejnosti, ich vzájomne prepojenie a spolupráca.

Pre zabezpečenie podmienok rozvojovej trajektórie sociálnych služieb pre obdobie rokov 2021-2030 bude nevyhnutné naplniť nasledovné predpoklady, ktoré predstavujú pre napĺňanie NPRSS nevyhnutné vstupy:

A. Vytvorenie strategického rámca sociálnych služieb do roku 2030 v Slovenskej republike

Dlhodobý strategický rámec ustanoví dlhodobé ciele rozvoja sociálnych služieb v Slovenskej republike, ktoré budú východiskom aj pre legislatívne úpravy právnych vzťahov pri poskytovaní sociálnych služieb. Vytvorenie tohto Strategického rámca bude súčasne nadväzovať na ďalšie kľúčové strategické dokumenty a rámce, osobitne pre oblasť rozvoja zdravotnej starostlivosti a inkluzívneho vzdelávania pre znevýhodnené skupiny obyvateľov.

B. Zabezpečenie finančnej a personálnej udržateľnosti rozvoja sociálnych služieb

Otázky udržateľnosti sa vzťahujú k predpokladu vývoja potrebnosti sociálnych služieb odvodzované od vývoja kľúčových faktorov podmienujúcich potrebnosť (demografický vývoj, vývoj zamestnanosti a nezamestnanosti na trhu práce, odstraňovanie, resp. pretrvávajúce regionálnych rozdielov, zmeny v pripravenosti rodín k zdieľanej starostlivosti, atď.). Ide o prijatie krokov k zlepšeniu motivácie odborných a ďalších pracovníkov angažovať sa v sociálnych službách, k podpore ich odborného rastu cestou systematického vzdelávania a rozvoja. Osobitnou výzvou je otázka zabezpečenia odbornosti a vzdelávania v opatrovateľských činnostiach vykonávaných v sociálnych službách podmienených odkázanosťou či inštitucionalizácia niektorých ďalších odborností pre výkon sociálnych služieb. Finančná udržateľnosť sociálnych služieb je neoddeliteľná od potreby úpravy systémového financovania sociálnych služieb, vrátane legislatívnej úpravy zavedenia príspevku na starostlivosť, resp. osobného rozpočtu na zabezpečenie potrebnej podpory v systéme sociálnych služieb, v kombinácii s projektovou podporou z prostriedkov EÚ.

C. Prepájanie sociálnych služieb s inými verejnými službami v rámci podpory sociálnej inklúzie zraniteľných jednotlivcov, rodín, skupín a komún

Na základe doterajších skúseností z praxe sa stavia na potrebe spravidla dlhodobejšieho sprevádzania a sprostredkovávania podpory a informácií pre prijímateľov sociálnych služieb pri riešení ich nepriaznivej sociálnej situácie (vrátane prijímateľov sociálnych služieb krízovej intervencie), či na potrebe aplikácie prípadového manažmentu fungujúceho systémovo naprieč jednotlivým podporným verejným systémom (zdravotná starostlivosť, bývanie, vzdelávanie, sociálne služby, zamestnanosť, podpora komunitnej a občianskej angažovanosti, atď.). Iba takýmto spôsobom sa sociálne služby môžu stať nástrojom udržateľnej podpory sociálnej inklúzie jednotlivcov, rodín, skupín či komún.

2.1 Princípy, zásady a ciele komunitného plánovania

PRINCÍPY

Partnerstvo medzi všetkými účastníkmi komunitného plánovania - potreby a ciele všetkých účastníkov majú rovnakú váhu. Názorom všetkých strán musí byť venovaný rovnaký priestor.

Zapájanie miestneho spoločenstva - rôzne formy oslovenia a zapojenia verejnosti tak, aby ponuka na spoluprácu bola zrozumiteľná (napr. podľa špecifik komunity, spôsobu života, záujmov, etnickej príslušnosti a pod). Nikto nemá byť diskriminovaný a vylučovaný.

Hľadanie nových ľudských a finančných zdrojov - významnú úlohu v tejto oblasti zohráva spolupráca s podnikateľskými subjektmi, ktoré sa angažujú v sociálnej oblasti, pomoc dobrovoľníkov v sociálnej oblasti, svojpomocné skupiny, pomoc rodiny, susedská výpomoc a pod.

Práca s informáciami - rovnaký prístup k informáciám pre všetkých, ktorí sa plánovania zúčastňujú a zabezpečiť odovzdávanie informácií verejnosti. Pravidelné sprostredkovávanie informácií je zárukou spätnej väzby - pripomienok a podnetov zo strany všetkých účastníkov.

Priebeh spracovávania komunitného plánu - je rovnako dôležitý ako výsledný dokument

- proces komunitného plánovania je založený na vyhľadávaní, zapájaní a diskusií rôznych ľudí, čo zabezpečuje, že navrhovaný systém sociálnych služieb je jedinečný, neopakovateľný a plne zodpovedá miestnym potrebám, podmienkam a zdrojom.

Zohľadnenie už vytvorenej a osvedčenej spolupráce - dobre fungujúca spolupráca medzi všetkými účastníkmi komunitného plánu prináša kvalitnejšiu ponuku sociálnych služieb.

Kompromis priania a možností - výsledkom komunitného plánu je vždy kompromisné riešenie medzi tým, čo chceme a tým, čo máme k dispozícii. Dôležitú úlohu zohráva spoločná dohoda, ktorá vymedzuje kto a ako sa bude na dosiahnutí cieľov komunitného plánu podieľať.

ZÁSADY

1. Potreby, priority a smery rozvoja sociálnych služieb v obci sú definované ľuďmi, ktorí žijú v obci, a ktorých sa služby týkajú, ich volenými zástupcami, organizáciami a inými subjektmi s priamym vplyvom na obec.
2. Všetky činnosti na miestnej úrovni behom prípravy a pri uskutočňovaní plánu sú previazané.
3. Skvalitňovanie sociálnych služieb je obcou považované za žiaduce a sociálne služby sú dôležitou súčasťou miestnej politiky.
4. Priority a smery rozvoja sociálnych služieb vychádzajú z presvedčenia o jedinečnosti, hodnote, vrodenej dôstojnosti a práve na sebaurčenie každého užívateľa sociálnych služieb v obci.

CIELE

- ✓ Posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce.
- ✓ Predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín.
- ✓ Opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji (a v niektorých prípadoch
- ✓ Predstavujú pre obyvateľov hrozbu, či vyvolávajú strach a neistotu).
- ✓ Zabezpečiť poskytovanie kvalitných sociálnych verejných služieb pre svojich obyvateľov.
- ✓ Zabezpečiť bezpečnosť a ochranu obyvateľov obce, prevenciu a osvetu.
- ✓ Zabezpečiť základnú ľudskú potrebu, bývanie pre všetky skupiny obyvateľov

Dôležitým cieľom je aj identifikácia sociálnych problémov v obci a návrhy ich riešení prostredníctvom priorít a opatrení, a to so zreteľom na klienta, poskytovateľov sociálnych služieb, technickej vybavenosti a pod., viesť aktívny dialóg k daným problémom, podpora sociálneho fungovania, participácie.

Sekundárnym cieľom komunitného plánovania je zmobilizovanie občanov, zapojenie verejnosti, mimovládnych organizácií, cirkevných organizácií, dobrovoľníkov, samosprávu a orgány štátnej správy.

2.2 Uplatnenie princípu integrovaného prístupu

Rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce v sociálnej oblasti – sociálny, vzdelávací, voľnočasový, zdravotný, kultúrny a bezpečnostný – sú vzájomne prepojené a sociálny úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce rozvoja sociálnych služieb v užšom aj širšom poňatí sa v Komunitnom pláne sociálnych služieb skombinovali. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky klimatických zmien. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá pre dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

Rozmer – 2

Komunitný plán sociálnych služieb obce integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. Komunitný plán sociálnych služieb (KPSS) obce integruje a nadväzuje na Národné priority rozvoja sociálnych služieb 2021 - 2030, PRO obce Stretava, viacročný rozpočet, všeobecne záväzné nariadenia a iné. KPSS obce vychádza a integruje strategické dokumenty na národnej úrovni. Národné priority sú vymedzené tak, aby boli harmonizovateľné so súvisiacimi legislatívnymi zámermi a iniciatívami vlády SR v referenčnom období.

Rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín ako sú obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené v rámci pôsobnosti obce, mimovládne organizácie, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty, obec a jej jednotlivé orgány: poslanci OZ, starosta, komisie. Integrovaný prístup bol uplatnený v prípravnej fáze spracovania KPSS.

Rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov –verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

2.3 Komunitné plánovanie v obci Stretava

Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Základným riadiacim dokumentom, ktorý usmerňuje všetky plánované rozvojové aktivity obce je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Ciele a priority stanovené v Národných prioritách rozvoja sociálnych služieb majú podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších predpisov následne rozpracovať obce vo svojich komunitných plánoch sociálnych služieb, majú prijať konkrétne úlohy a opatrenia na zabezpečenie ich rozvoja. Tieto aktivity je potrebné zabezpečiť na základe analýzy poskytovaných sociálnych služieb, potrieb a tradícií svojho územia.

2.4 Nadväznosť na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja

K základným prioritám sociálnej politiky obce je skvalitnenie a zlepšenie výkonu komunitnej práce v obci je apelovať na niektoré deficity v riešení komunitného rozvoja a sociálnej integrácie na lokálnej úrovni v obci, ako napr.:

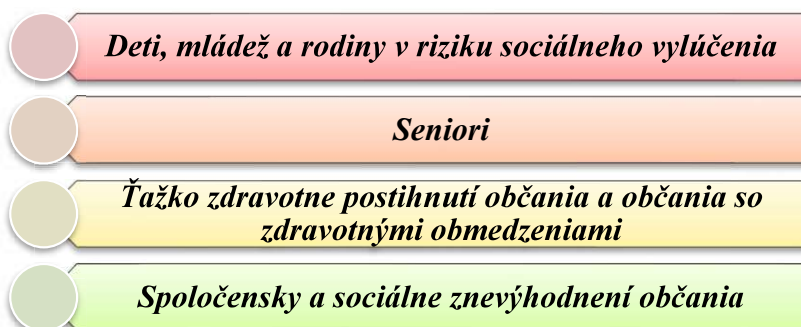
- absencia riešení zameraných na odstraňovanie bariér sociálnej integrácie komunity,
- absencia etnicky neutrálneho miesta pre vytváranie a obnovu väzieb medzi obyvateľmi vylúčenej rómskej komunity a ďalšími skupinami komunity/obce,
- absencia špecifických prístupov rešpektujúcich osobitosti (sociálne, ekonomické, socio-kultúrne a iné) konkrétnej lokality v nadväznosti na ich účinnú sociálnu integráciu, resp. inklúziu,
- absencia mechanizmov pre identifikáciu a riešenie konfliktov v obci ešte pred ich eskaláciou, riešenia aplikované na lokálnej úrovni majú často charakter jednorazových intervencií, sú nesystematické a bez preventívnych prvkov atď.

Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv. Hlavným cieľom v tejto oblasti je poskytovanie kvalitných služieb skupinám obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc a sociálne služby. Cieľenými aktivitami prispievať k zvyšovaniu informovanosti a koordinácii poskytovateľov služieb, so zameraním zvýšiť kvalitu a efektivitu služieb poskytovaných v rámci VÚC.

2.5 Organizácia komunitného plánovania v obci

Komunitné plánovanie v obci je realizované komplexne pre všetky kategórie prijímateľov sociálnych služieb, bez ohľadu na vek, pohlavie, či etnickú príslušnosť.

Na základe východiskovej analýzy, analytických prieskumov, ako aj vo vzťahu k potrebám občanov a prioritám obce bolo komunitné plánovanie sociálnych služieb zamerané špecificky na štyri nosné cieľové skupiny občanov:

2.6 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Podľa § 80 zákona č. 448/2008 Z.z.- **Pôsobnosť obce**

O b e c:

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o
 1. odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu,
 2. zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,
 3. odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti,
 4. povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 11,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie
 1. sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadenie seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
 2. nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu,
 3. opatrovateľskej služby,
 4. prepravnej služby,
 5. odľahčovacej služby,
 6. pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31,
- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,

- g) g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,
- h) uzatvára zmluvu
 - 1. o poskytovaní sociálnej služby,
 - 2. o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu s ambulantnou sociálnou službou, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- j) môže zriaďovať, zakladáť a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- k) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 4 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu 13) a kontroluje hospodárenie s ním,
- l) poskytuje podľa § 75 ods. 1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 8 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- o) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,
- p) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,
- q) vedie evidenciu
 - 1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby,
 - 2. rozhodnutí podľa písmena c),
 - 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- r) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- s) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,
- t) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- u) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena d),

V ustanoveniach § 82 a 83 upravuje zákon o sociálnych službách úlohy obce v komunitnom pláne a komunitnom plánovaní.

Komunitný rozvoj, komunitná práca a komunitná rehabilitácia

Komunitná práca je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.

Komunitná rehabilitácia je koordinácia činnosti subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Obec za účelom predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb podľa tohto zákona, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu.

Sociálne bývanie

Úlohou štátu v rámci sociálnej politiky je vytvárať legislatívne a ekonomické podmienky pre dostupnosť bývania aj domácnostiam s nízkymi príjmami a pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľstva. Výstavbu nájomných bytov pre verejný nájomný sektor budú naďalej zabezpečovať hlavne obce. Je však potrebné vytvárať podmienky, aby sa do tejto výstavby mohli v širšej miere zapojiť aj neziskové organizácie a iné subjekty. Sociálna politika v oblasti bývania definuje špeciálne formy bývania určené pre nasledovné kategórie: *1. občania, ktorí sa dostávajú do pozície skupín ohrozených sociálnym vylúčením, napr.:*

- a) občania, ktorí v dôsledku nízkej úrovne vzdelania a kvalifikácie vykonávajú iba príležitostné pomocné práce, prípadne sú bez práce,
- b) ľudia s fyzickým alebo mentálnym postihnutím,
- c) mládež po ukončení ústavnej alebo ochranej výchovy,
- d) starí ľudia, osamelí rodičia s deťmi a mnohohdetné rodiny,
- e) občania marginalizovanej rómskej komunity.

2. marginalizované skupiny obyvateľstva, v najvyššej miere Rómovia, ktoré sa vyznačujú úplným sociálnym vylúčením napríklad v dôsledku straty bydliska, dlhodobej nezamestnanosti, závislosti od drog, nedostatočnej sociálnej prispôsobivosti.

Do kategórie sociálneho bývania možno zahrnúť:

- nájomné byty vo verejnom nájomnom bytovom sektore vrátane malometrážnych bytov určených ako prvé bývanie pre mladé rodiny s tým, že nárok na takéto bývanie budú mať len domácnosti do stanovenej výšky príjmov,
- byty a iné formy bývania pre domácnosti s nízkymi príjmami a skupiny so špecifickými potrebami, ako napríklad byty pre občanov v sociálnej núdzi, s ťažkým zdravotným

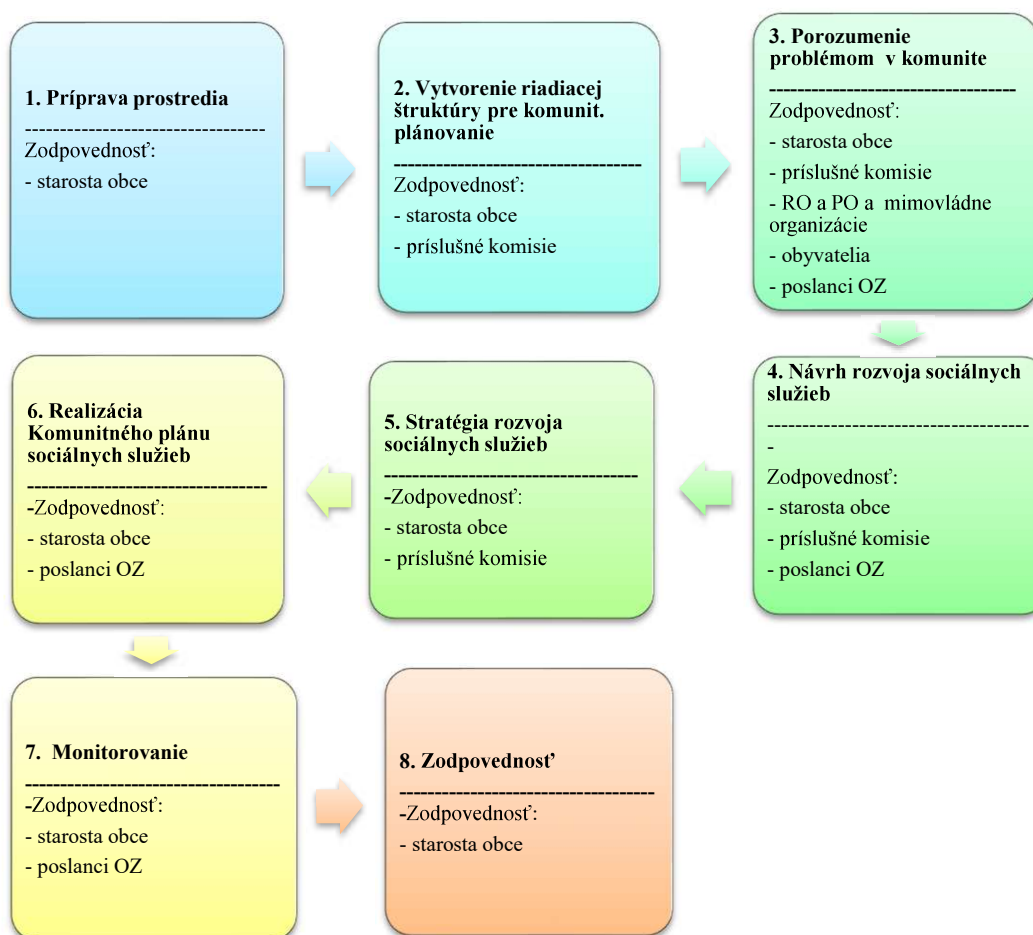
postihnutím, osamelých rodičov starajúcich sa o maloleté deti, mnohohodetné rodiny, občanov po ukončení ústavnej alebo ochranej výchovy, občanov s problémami sociálneho začlenenia a občanov bez prístrešia,

- byty nižšieho štandardu pre neplatičov nájomného a pre marginalizované skupiny obyvateľstva
- byty pre bývanie starších ľudí, pričom sa bude vychádzať z majetkových pomerov budúcich užívateľov.

Obec Stretava plánuje v zmysle PRO obce na roky 2021 – 2027 rozšírenie intravilánu pre domovú zástavbu.

2.7 Fázy komunitného plánovania

Schéma č.2 Fázy komunitného plánovania

Zdroj: vlastné spracovanie

3 ANALÝZA SOCIÁLNO-DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV OBCE

3.1 História obce

Slovanské sídlisko v Stretave na základe nálezov je datované do 9. a 10. storočia. O jeho prípadnom skoršom vzniku však možno uvažovať na základe niekoľkých zlomkov z okraja nádob s výzdobou objavujúcou sa pravdepodobne už v 8. storočí. Zo starších i novších nálezových súborov nájdených na lokalite sa podarilo vyčleniť aj keramiku z 11.-15. storočia, ktorá kontinuitu osídlenia spoľahlivo potvrdzuje. Týmto archeologickým dokumentovaním sa približujeme k dobe, keď sa o chotári Stretavy objavujú už aj prvé písomné zmienky. V prípade Stretavy sa teda stretávame s pomerne vzácnym javom, keď v histórii jedného sídelného celku môžeme bez pochyb potvrdiť na základe archeologických nálezov i písomných dokladov nepretržité osídlenie od 9. storočia. Archeológovia našli v stretavských záhradách úlomky keramiky, pochádzajúcej z 9. a 10. storočia po Kristovi. Sloviensku keramiku zanechali vtedajší obyvatelia Stetavy. Z nálezov vyplýva poznatok, že stretavské sídlisko jestvovalo už v 9. storočí. Vtedajšie generácie teda zažili veľkomoravské obdobie slovenských dejín, lebo aj rozsiahly priľahlý kraj západnej časti severného a stredného Potisia bol súčasťou rozsiahlej ríše za panovania Svätopluka.

Najstaršie priame písomné správy o stretavskom území a dedine pochádzajú z polovice 13. storočia, kedy aj okolitá krajina bola trvalou súčasťou uhorského kráľovstva. O Stretavskom potoku je doklad v listine z roku 1244 (aqua Zyrtua). Jeho horná a stredná časť bola hranicou medzi feudálnym panstvom Michalovce a revíštianskym majetkom, neskôr panstvom Jasenov. Najstaršia správa o dedine je z roku 1266, kedy desať hradníkov hradu Uh predalo stretavský majetok šľachticovi Filovi a jeho synom. Už v prvej polovici 14. storočia mali v dedine kúriu a názov Stretavy používali v prídomku – priezvisku (de Zirutua).

V písomnostiach od **13. storočia** sa názov dedina Stretava vyskytuje vo viacerých pravopisných obmenách už maďarizovaných tvarov Zyrtwa, Zerethwa, ktoré pochádzajú z pôvodného slovenského názvu Stretava. Časť desiatku od stretavských farníkov patrila v 13. a 14. storočí kanonikom Jágerskej kapituly. Kostol bol v dedine dokázateľne v prvej polovici 14. storočia a pravdepodobne aj pred 14. storočím. Od rozšírenia reformácie, od roku 1586 a v prvej polovici 17. storočia v tamojšom kostole vysluhovali bohoslužby po slovensky protestantskí kazatelia. Roku 1329 boli zemepánmi Mikuláš a Štefan, synovia Detricha. Roku 1427 mala 11 port.

V ďalšom historickom vývoji sa názov obce menil nasledovne: 1244 Zyrtua, 1302 Zyrtus, 1317 Nagzirothua, 1332 Zeretua, Zirutua, 1337 Scertus, 1377 Nogzerethua, Zerethwa, 1808 Welká Stretawa, 1920 Stretava. Po maďarsky sa obec úradne nazývala Nagyszeretva.

V **15. a 16. storočí** Stretavu držali postupne šľachtici z Michaloviec, Šošovci, zemanovia z Kalnišťá, Sv. Jána a iní. Na prelome 16. a 17. storočia bola Stretava stredne veľkou dedinou. Okrem poddaných tam žilo aj kalvínske osadenstvo fary. V 17. a najmä začiatkom 18. storočia poddaných opäť prudko ubúdalo. Roku 1715 boli v Stretave len tri sedliacke domácnosti, v roku 1720 už nijaká poddanská domácnosť. Bývali v nej však zemanovia. Neskôr

obnovená dedina mala v druhej polovici 18. storočia opäť slovenské obyvateľstvo. Prvá vlna prisťahovalectva zasiahla dedinu v 20-tych a 30-tych rokoch 18. storočia. Vrstva poddaných sa členila na sedliakov, želiarov a podželiarov.

Najrozšírenejšou bola robotná renta a naturálna daň. Sídliť tu aj príslušníci nižšej šľachty – zemania. Medzi najvýznamnejšie rody patrila pozdišovská vetva rodu boršodských Sirmaiovcov. Za rodové sídlo si vybrala pozdišovský kaštieľ. V roku 1749 väčšina reformovaných Stretavčanov slúžila statkárovi zemepánovi Kováčovi (Kovács, Kováts). Rímskokatolíci zas rodine Večejovcov (Vécsey).

V Užskej stolici prebehla v období rokov 1771-1774 tereziánska urbárska regulácia. Skončila sa zavedením celokrajinského urbára v 70-tych rokoch 18. storočia. V roku 1782 v našich končinách sa uskutočnilo prvé vojenské mapovanie známe pod názvom jozefínske mapovanie: Obec je na mape zachytená pod názvom Nagy Szeretva, ale i pod slovenským názvom Velka. V roku 1848 bolo zrušené poddanstvo.

V 18. storočí písomné pramene uvádzali obec pod názvami Nagy-Szeretva a Nagy-Szeretwa. V ďalšom storočí pisári zaznamenali pomenovania Nagy-Szeretva, Welká Stretawa, Welika Stretawa a Nagyszeretva. Od roku 1920 má oficiálny názov Stretava, ale medzi ľuďmi ešte dlhodobo pretrvávajú staré dlhodobo zaužívané pomenovania. V roku 1828 už mala 101 domov a 610 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom a chovom dobytká. V nasledujúcich rokoch stav mierne kolísal. Dermografický vývoj negatívne ovplyvnili udalosti cholerovej epidémie v roku 1831, ďalšie hromadné nákazy, vysťahovalectvo, prvá a druhá svetová vojna.

Podľa prvého sčítania na území Slovenska z roku 1921 v obci žili československí štátni príslušníci a jeden cudzinec. K „československému“ národu sa prihlásilo 499 a k maďarskej národnosti 44 občanov. Prevažnú časť obyvateľov tvorili Slováci. Málo početnú českú národnosť reprezentovali štátom platení intelektuáli, napríklad učitelia. K maďarskej národnosti sa prihlásili predovšetkým občania izraelského vierovyznania a kalvínski veriaci – bývalí šľachtici, zemania. Gréckokatolícki veriaci sa hlásili zo Slovákov.

Dedina pred rokom 1849 patrila do pavlovského slúžnovského obvodu Užskej stolice s centrom v Užhorode. Po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1918 a následnom vzniku Československa okres Veľké Kapušany pričlenili k Zemplínskej župe so strediskom v Michalovciach. Po jej zrušení vznikla v roku 1923 župa č. XX (Košická župa, Košická veľžupa). V roku 1928 župy nahradilo krajinské zriadenie. V období vojnového Slovenského štátu Stretava prislúchala k okresu Michalovce. Po jej oslobodení obec opäť patrila k pôvodnému okresu Veľké Kapušany a pod nový Prešovský kraj. Od roku 1961 patrí do okresu Michalovce v rámci ktorého v Československu prináležala pod Košický kraj. Zmenu sme nezaznamenali ani po vzniku Slovenskej republiky 1. januára 1993.

Obecná samospráva bola spočiatku veľmi jednoduchá. Reprezentantmi obce boli až do druhej polovice 19. storočia richtár a traja až štyria prísažní. Samospráva bola veľmi obmedzená a posledné slovo mali až do zrušenia poddanstva v Uhorsku zemepáni. Po reforme obecného zriadenia v Uhorsku v 70-tych a 80-tych rokoch 19. storočia orgán samosprávy reprezentovalo obecné zastupiteľstvo, obecná rada a starosta. V marci roku 1939 vznikol

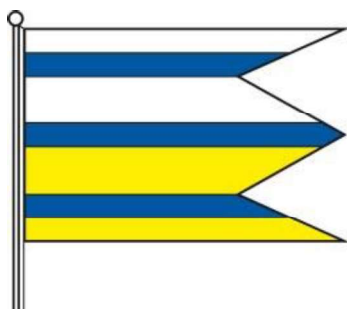
vojnový Slovenský štát. V rokoch 1940 – 43 na čele dediny stál menovaný vládny komisár a niekoľko členné komisárstvo. Po oslobodení (26.novembra 1944) úlohy autonómnej správy prevzal národný výbor a po roku 1989 obecny úrad.

Po vzniku Československa začala cieľavedomá kolektivizácia poľnohospodárstva a vytvárali sa predpoklady socializácie vidieka. V roku 1950 založili miestni poľnohospodári menšinové JRD, ktoré však po niekoľkých mesiacoch zaniklo. O dva roky ho nahradilo väčšinové JRD. V roku 1953 zasiahla obec veľká povodeň. Voda akoby symbolicky odplavila pokrokovú družstevnú myšlienku. Snaha o obnovenie väčšinového družstva trvala štyri roky. V roku 1957 ho založili znova. V roku 1973 došlo k zlúčeniu družstva s ďalšími tromi, ktoré spolu vytvorili ekonomicky silné JRD Československo – vietnamského priateľstva s centrom v Palíne. Postupne sa budovalo obchodné stredisko Jednoty, Pohostinstvo, Materská škôlka a ohradila sa škola, farský pozemok, kalvínsky kostol, cintorín. Vybudovala sa asfaltová cesta.

Medzi základné heraldické znaky patria erb, pečať a vlajka obce.

Erb obce

Vlajka obce

Pečať obce

3.2 Sociálno-demografická štruktúra obce

Rozloha: 8,97 km² (896,8 ha)

Okres: Michalovce

Kraj: Košický

Región: Zemplín

Počet obyvateľov: 693

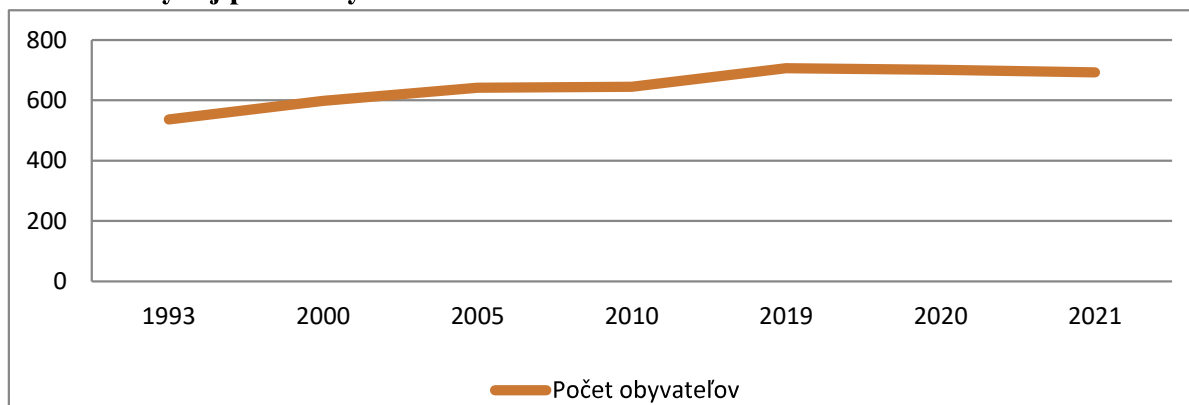
Hustota obyvateľstva: 77,28 obyv./km²

Podiel MRK: 30 - 40%

Tab. č.1 Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky

Rok	1993	2000	2005	2010	2019	2020	2021
Počet mužov	254	286	307	313	354	349	347
Počet žien	283	312	335	332	352	352	346
Počet obyv.	537	598	642	645	706	701	693

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/v_om7101rr_00_00_00_sk,
evidencia obyvateľov obce

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 1993

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe vyššie spracovaných údajov Štatistického úradu SR o počte obyvateľov v jednotlivých rokoch je zrejmé, že vývoj počtu obyvateľov má mierne rastúci charakter, od roku 1993 je evidovaný neustály mierny nárast. Obyvateľstvo sa v jednotlivých rokoch pohybuje v rozmedzí od 537 do 702 .

3.3 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia

Tab. č.2 Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce

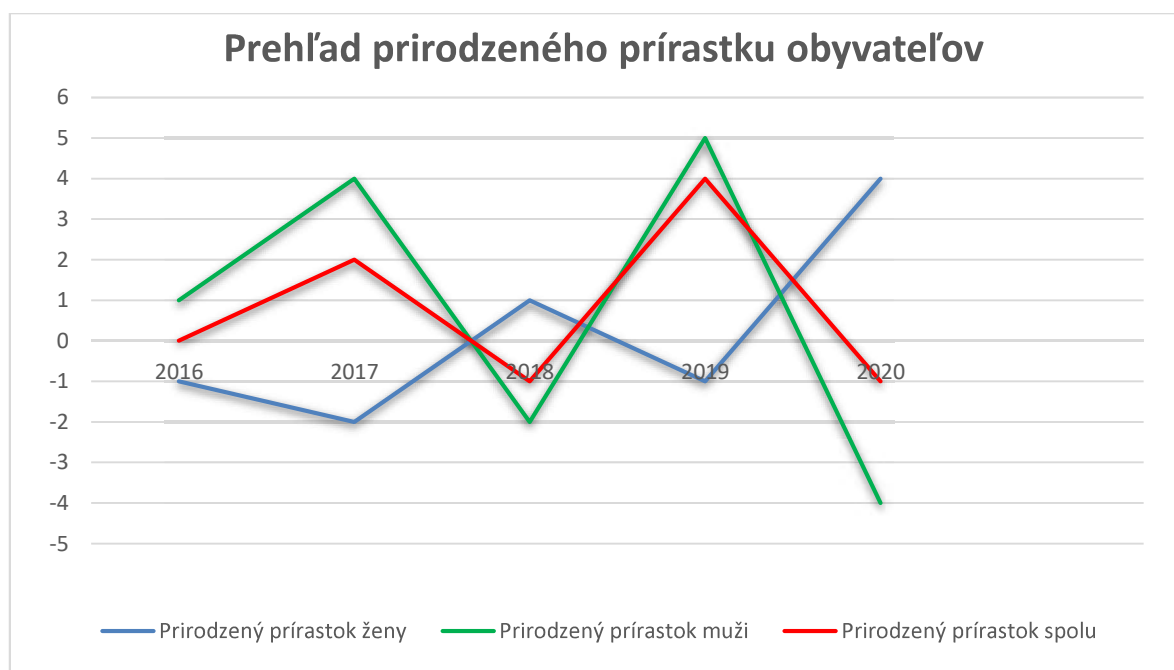
	2016	2017	2018	2019	2020
Živonarodení – ženy	3	1	2	2	5
Živonarodení – muži	3	6	2	7	1
Živonarodení – spolu	6	7	4	9	6
Zomretí - ženy	4	3	1	3	1
Zomretí - muži	2	2	4	2	5
Zomretí - spolu	6	5	5	5	6

Prírodný prírastok obyv. - ženy	-1	-2	1	-1	4
Prírodný prírastok obyv. - muži	1	4	-2	5	-4
Prírodný prírastok obyv. - spolu	0	2	-1	4	0
Migračné saldo – ženy	1	3	4	-4	-1
Migračné saldo – muži	-3	4	8	5	2
Migračné saldo – spolu	-2	7	12	1	1
Celkový prírastok obyvateľstva - ženy	0	1	5	-5	3
Celkový prírastok obyvateľstva – muži	-2	8	6	10	-2
Celkový prírastok obyvateľstva - spolu	-2	9	11	5	1

Zdroj: vlastné spracovanie na základe

http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/v_om7105rr_00_00_00_sk, evidencia obyvateľov obce

Graf č.2 Prehľad prírodného prírastku obyvateľov obce

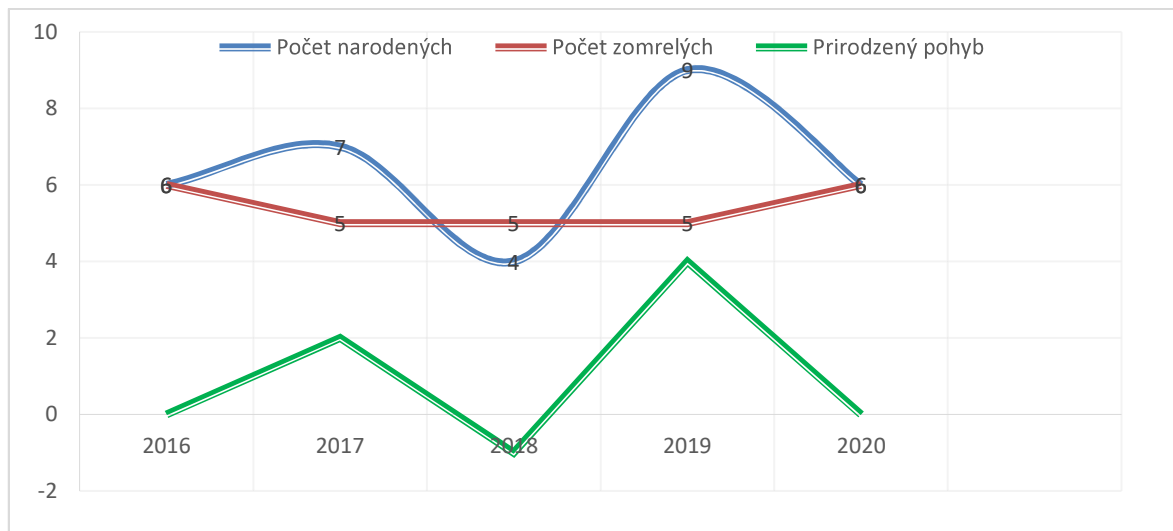

Zdroj: vlastné spracovanie na základe

http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/v_om7105rr_00_00_00_sk, evidencia obyvateľov obce

Prirodzený pohyb obyvateľstva je vyjadrením prirodzenej reprodukcie, je dôležitou kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a tvorí základný podklad pre spracovanie prognózy vývoja.

Graf č.3: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného prírastku obyvateľov

Zdroj: vlastné spracovanie na základe

http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/v_om7105rr_00_00_00_sk, evidencia obyvateľov obce

3.4 Veková štruktúra obyvateľstva

Tab. č.3 Veková štruktúra obyvateľstva obce

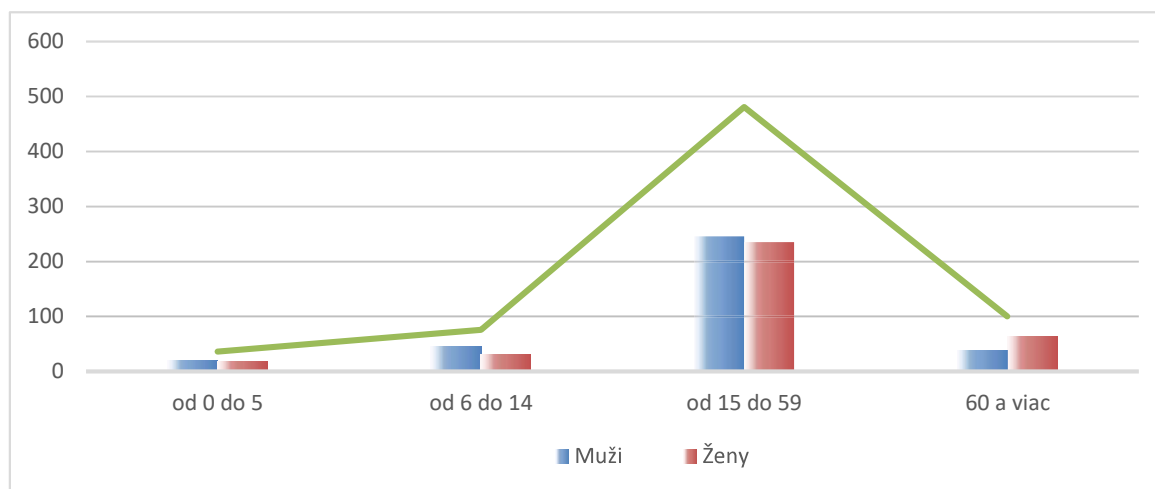
Vek		Muži	Ženy	Obyvateľstvo	
		spolu	spolu	úhrn	%
0 - 5		19	17	36	5,2
6 - 14		45	31	76	11,0
Produktívny		246	235	481	69,4
Poproduktívny		37	63	100	14,4
				Priemer	
Podiel obyvateľstva (%)	0 - 5	4,8	5,6	5,2	-
	6 - 14	11,4	10,6	11,0	-
	produktívny vek	68,2	70,6	69,4	-
	poproduktívny vek	13,5	15,3	14,4	-

Zdroj: evidencia obyvateľov obce

Najväčšiu časť obyvateľov obce (69,4%) tvoria obyvatelia v produktívnom veku, čo sa približuje k priemeru v okrese (70,11%), rovnako aj k celoslovenskému priemeru (70,73%).

Druhou najzastúpenejšou skupinou obyvateľov sú obyvatelia v poproduktívnom veku, vo veku nad 60 rokov.

Graf č.4 Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Zdroj: vlastné spracovanie

3.5 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce

Pod národnostnou štruktúrou obyvateľstva rozumieme dobrovoľnú príslušnosť osoby k určitému národu, národnostnej alebo etnickej skupine.

Tab. č.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	296	320	616
Maďarská	0	1	1
Rómska	3	1	4
Ukrajinská	0	1	1
Česká	1	2	3
Iná	3	1	4
Nezistená	11	10	21
Spolu	314	336	650

Zdroj: SODB 2011,

<https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kr%20aj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%20115%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEda%20pohlavia%20a%20n%C3%A1rodnosti.xls>

Tab. č.5: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu	Spolu v %
Rímskokatolícka cirkev	82	86	168	25,85
Gréckokatolícka cirkev	23	21	44	6,77
Pravoslávna cirkev	3	5	8	1,23
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	2	1	3	0,46
Reformovaná kresťanská cirkev	71	84	155	23,85
Evanjelická cirkev metodistická	0	1	1	0,15
Cirkev bratská	4	9	13	2,00
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	65	85	150	23,08
Bez vyznania	23	15	38	5,85
Nezistené	41	29	70	10,76
Spolu	314	336	650	100

Zdroj: SODB 2011,

<https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kr%20aj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%2018%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEda%20pohlavia%20a%20n%C3%A1bo%C5%BEns%C3%A9ho%20vyznania.xls>

3.6 Bývanie

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva a pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva. Plochy bývania sú prevažujúcou funkciou zastavaných plôch sídla a sú tvorené prevažne nízkopodlažnou zástavbou rodinných domov. Domy v tejto zástavbe sú po čiastočnej alebo úplnej rekonštrukcii. Väčšina domov je v dobrom stavebnotechnickom stave. Od roku 1971 je zaznamenaný celkový pokles výstavby rodinných domov. Veková štruktúra rodinných domov je uspokojujúca, nakoľko väčšina (cca 61 %) rodinných domov bola postavená v rokoch 1946 až 1970. Na druhej strane je treba poznamenať, že pri ich výstavbe sa vzhľadom na vtedajšie nízke ceny energií nekládol veľký dôraz na tepelno-izolačné vlastnosti materiálov, čo si bude vyžadovať dodatočné zdroje na zateplenie nielen rodinných domov ale aj obecných budov. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť – dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

Rómska komunita, bývajúc v obci pri hlavnej ceste, presídlila k priepustu medzi mŕtvym ramenom a Čiernou vodou. Neskôr si Rómovia postavili domy severne od obce, kde bývajú doteraz.

3.7 Zamestnanosť

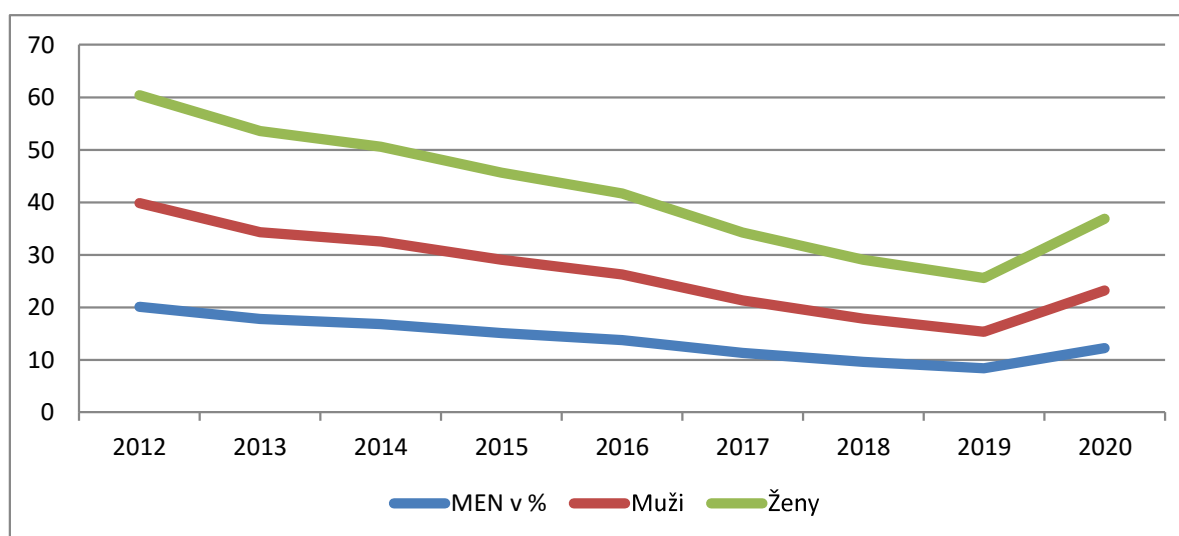
Okres Michalovce patrí v rámci Slovenskej republiky k okresom s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti, v dôsledku čoho bol v zmysle zákona 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov zaradený k najmenej rozvinutým okresom. Na základe údajov Štatistického úradu SR mala miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce klesajúci charakter, avšak v dôsledku obmedzení súvisiacich s pandémiou koronavírusu v roku 2020 sa miera evidovanej nezamestnanosti výrazne zvýšila na celom Slovensku. Ku koncu roka 2019 bola miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce 8,40 %, ku koncu roka 2020 narástla na 12,22 %. Relatívne priaznivá je situácia vo vekovej štruktúre obyvateľstva produktívneho veku, pretože tvorí viac ako polovicu celkového počtu obyvateľov. Ľudský potenciál obce pre ďalší rozvoj je možno využiť len v širšom rámci. Priamo v obci a v regióne je nedostatok pracovných príležitostí.

Tab. č.6: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Muži (v%)	19,73	16,57	15,75	13,95	12,49	10,04	8,25	6,92	11,00
Ženy (v%)	20,57	19,26	18,06	16,57	15,41	12,90	11,20	10,23	13,66
Spolu (v%)	20,10	17,75	16,78	15,11	13,77	11,29	9,59	8,40	12,22

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk

Graf č.5: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce

Zdroj: vlastné spracovanie

Klesajúca miera evidovanej nezamestnanosti reálne nereflektuje mieru reálnej nezamestnanosti, jedná sa o mieru nezamestnanosti evidovaných uchádzačov o zamestnanie, pričom je nutné vziať do úvahy obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní a nie sú z rôznych dôvodov evidovaní na ÚPSVaR. Medzi nezamestnanými výrazne prevládajú dlhodobo nezamestnaní. Neodmysliteľný vplyv na vývoj nezamestnanosti má vzdelanostná úroveň obyvateľov, ktorá je premietnutá v nasledujúcom grafe. Obec sa snaží o svoj celkový rozvoj v rámci svojich možností. Vychádza z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011. V roku 2021 prebiehalo na Slovensku sčítanie obyvateľov, domov a bytov. Údaje SODB 2021 neboli Štatistickým úradom SR k dňu spracovania PRO obce spracované a zverejnené.

Tab. č.7: Evidovaní uchádzači o zamestnanie v obci

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Muži	41	38	38	27	35	20	15	16	21
Ženy	33	34	37	32	34	21	20	19	24
Spolu	74	72	75	59	69	41	35	25	45

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr5001rr/v_pr5001rr_00_00_00_sk

Ku koncu júla 2021 je z obce Stretava evidovaných na ÚPSVaR Michalovce 59 uchádzačov o zamestnanie, z toho 33 žien. Z celkového počtu 59 evidovaných uchádzačov o zamestnanie je evidovaný 1 uchádzač o zamestnanie do zdravotným postihnutím a 3 absolventi.

Na základe „Prognózy vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2035“ môžeme očakávať nárast poproduktívnej zložky populácie. Z hľadiska migrácie sa podľa spomínanej prognózy budú obyvatelia tohto okresu sťahovať najmä do okresov západného Slovenska, pričom tieto pomerne výrazné hrubé migračné toky nebudú kompenzované protismerným migračným pohybom. Priaznivý vývoj zamestnanosti v obci nemožno predpokladať, ten bude závisieť od ponuky pracovných príležitostí v okresnom meste Michalovce, ako aj výraznejšími investičnými aktivitami v rámci okresu a cezhraničnej spolupráce.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôsobovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce, v rámci ktorej je

predovšetkým podporované vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci menších obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

4 ANALÝZA POŽIADAVIEK PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V súčasnosti nie sú v obci poskytované žiadne druhy sociálnych služieb.

Prijímatelia sociálnych služieb v obci:

SENIORI

Služby určené seniorom sú poskytované občanom, ktorí dosiahli vek rozhodný pre priznanie starobného dôchodku a ocitli sa v situácii vyžadujúcej podporu komunity. Občania nad 65 rokov tvoria vyše 12 % z celkového počtu obyvateľov, to znamená, že tvoria skupinu s najväčším potenciálom odkázanosti na sociálne služby.

Identifikácia problémov:

- predlžovanie individuálneho aj priemerného veku
- nárast miery chorobnosti a tým aj závislosti na sociálnej pomoci
- vdovstvo – skôr, či neskôr strata životného partnera a s tým súvisiace sociálne a ekonomické zmeny
- existujúci využiteľný potenciál jedincov k aktivitám vo svoj prospech aj v prospech komunity

Terénna opatrovateľská služba

Opatrovateľská služba je starostlivosť v domácom prostredí, zatiaľ je to jediná forma terénnych sociálnych služieb v komunite obce pre kategóriu seniorov. Obsah a rozsah ich poskytovania je prevažne zameraný na samotnú a limitovane chápanú opatrovateľskú službu poskytovanú len v časovo úzko vymedzenom rozsahu, ktorý dovoľuje vykonávať len vlastné úkony pomoci a ošetrovateľských činností služieb v územnom obvode obce.

Poskytovanie terénnej opatrovateľskej služby je efektívnym nástrojom podpory na zabezpečenie zotrvania občanov v prirodzenom domácom prostredí v súlade s princípmi uplatňovanými v medzinárodných ľudsko-právnych dokumentoch, ale aj s princípmi EÚ o rozvoji sociálnych služieb orientovaných na občana. Vzhľadom na dôsledky starnutia populácie spojené s predlžujúcim sa vekom dožitia, spojeným s nárastom počtu starších ľudí

odkázaných na sociálnu starostlivosť, je potrebné vytvárať podmienky na dostupnosť a udržateľnosť tejto starostlivosti.

Obec Stretava v prípade prejavu sa potreby terénnej opatrovateľskej služby v obci bude uvažovať nad jej zriadením, prioritne formou zapojenia sa Národného projektu Podpora rozvoja a dostupnosti terénnej opatrovateľskej služby v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorého cieľom je zvýšenie dostupnosti opatrovateľskej služby pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, s nepriaznivým zdravotným stavom a pre seniorov, prostredníctvom podpory opatrovateľskej služby v malých obciach do 1000 obyvateľov vrátane, ktoré neposkytovali opatrovateľskú službu v zmysle zákona o sociálnych službách.

NEZAMESTNANÍ A ZAMESTNANCI S NÍZKYM VZDELANÍM

Identifikácia problémov:

- skupina občanov stratila záujem o prácu a zamestnanie
- chýbajú možnosti zamestnať obyvateľov s nízkym vzdelaním
- chýba systém motivácie
- narastá skupina občanov, ktorí nevedia hospodáriť s finančnými prostriedkami

Najčastejším dôvodom dlhodobého zotrvávania v režime nezamestnanosti je ich nedostatočné alebo minimálne vzdelanie a nízka zručnosť pre potreby trhu práce. Túto skupinu nezamestnaných charakterizuje predčasné ukončenie vzdelania, nevyhovujúca kvalifikácia z pohľadu ponuky voľných pracovných miest, strata pracovných návykov a motivácia pracovať, čím sa stavajú neuplatniteľným na trhu práce. V spolupráci s ÚPSVaR Michalovce obec zabezpečuje menšie obecné služby formou aktivačných prác. Aktivovaní sú vo väčšine prípadov najodkázanejšie skupiny občanov, poberatelia dávok v hmotnej núdzi. Aktivačné práce sa vykonávajú v súlade so zákonom 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a zák. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci uplatňovania opatrení aktívnej politiky na trhu práce poskytuje oprávneným žiadateľom príspevok na refundáciu miezd v prípade vytvorenia nových pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom Národného projektu Cesta na trh práce, prípadne v súlade s § 50j zákona o sociálnych službách.

Dlhodobo nezamestnaní občania sa stavajú čoraz väčším problémom. Cieľom zámeru je zlepšenie pracovných návykov, zlepšenie životných podmienok znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a zotrvanie v pracovnom procese aj po skončení doby poskytovania príspevku.

DETI, MLÁDEŽ A RODINY V RIZIKU SOCIÁLNEHO VYLÚČENIA

V obci sa nachádza predškolské zariadenie. Obec má v úmysle v nadchádzajúcom období podporovať aktivity pre deti a mládež a tým ich motivovať k voľnočasovej činnosti, ktorú obec považuje za jeden zo sociálnych nástrojov vplývajúci pozitívne na vývoj a rozvoj osobnosti.

Pre deti má obec podľa Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Stretava cieľ vybudovať detské ihrisko, aby aj najnižšia veková kategória mala priestor na trávenie voľnočasových aktivít. V budúcnosti obec plánuje skvalitňovať životnú úroveň v obci aj naďalej, samozrejme, v závislosti od výšky finančných prostriedkov, ktoré bude môcť obec vyčleniť na tento účel, prípadne sa uchádzať o poskytnutie dotácií z EÚ fondov alebo štátneho rozpočtu.

ZDRAVOTNE POSTIHNUTÍ

Je skupina občanov, ktorej sociálne problémy vznikajú ako následok ich zdravotného postihnutia, ktoré sú buď vrodené alebo získané úrazom, či chorobou. Z kritériálneho hľadiska charakteru postihnutia rozdeľujeme občanov so zdravotným postihnutím do 5 základných kategórii:

- mentálne a psychické postihnutia
- zmyslové postihnutia
- postihnutia pohybového aparátu
- kombinované postihnutia
- ostatné postihnutia

Každá z uvedených kategórii má rozdielne dopady na sociálne následky postihnutia a teda aj na špecifické potreby a formy pomoci spoločnosti pri ich uspokojovaní. Zákon o sociálnych službách venuje dostatočný priestor v oblasti poskytovania sociálnych služieb čo sa týka druhov ako aj foriem poskytovania. Mimo oblasť sociálnych služieb je najdôležitejším právnym predpisom v novej legislatíve podpora sociálneho začlenenia fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti.

OBČANIA SO SOCIÁLNYMI A SPOLOČENSKÝMI PROBLÉMAMI

K tejto sociálnej skupine patria:

- bezdomovci
- občania prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby
- dlhodobo nezamestnaní občania
- občania spoločensky neprispôsobiví
- závislí občania
- rómska komunita

Táto skupina ľudí patrí medzi najviac ohrozené sociálnou inklúziou. Ich sociálna situácia už dlhodobo determinuje vysoká miera nezamestnanosti, najmä dlhodobej, závislosť na dávkach sociálneho systému, nízka úroveň vzdelania a bývania, nezodpovedný prístup k životu a požívanie návykových látok vo zvýšenej miere. Treba podotknúť, že dlhodobé sociálne dávky a príspevky udržiavajú ľudí v pasivite, nevlývajú na ľudí motivačne, aby zmenili svoju sociálnu a životnú situáciu.

Vzhľadom na skutočnosť, že v obci Stretava žije okolo 35% Rómov a takisto sociálne znevýhodnení občania, a vzhľadom na prejavujúcu sa potrebu poskytovania sociálnych služieb, má obec v úmysle zriadiť **Komunitné centrum**, ktoré by poskytovalo občanom základné sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, vykonávalo preventívne aktivity zabezpečovalo záujmovú činnosť. V komunitnom centre sa vykonáva komunitná práca a komunitná rehabilitácia. Sociálnu službu v komunitnom centre možno poskytovať ambulantnou sociálnou službou a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu.

Stravovanie seniorov

Obec Stretava má do budúcnosti víziu v prípade záujmu dovážať stravu pre seniorov, prípadne zriadiť kuchyňu, resp. vývarovňu, ktorá by varila a vydávala stravu pre seniorov. Príspevok obce by bol stanovený percentuálne, maximálne vo výške 20% z ceny stravnej jednotky vo vybranom stravovacom zariadení, resp. vývarovni.

4.1 Financovanie sociálnych služieb

Obec Stretava predpokladá financovanie potenciálnych služieb v sociálnej oblasti, z troch zdrojov:

- Vlastných
- Fondov EÚ
- Štátneho rozpočtu

Sociálne služby poskytované verejným poskytovateľom sociálnej služby môžu byť financované:

- z rozpočtu verejného poskytovateľa sociálnej služby,
- z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy,
- z prostriedkov združenia obcí, združenia vyšších územných celkov a združenia osôb,
- z výsledku hospodárenia z vedľajšej činnosti, ktorú vykonávajú zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti alebo zakladateľskej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku s jeho súhlasom
- z iných zdrojov – dotácie z fondov EÚ zameraných na podporu sociálnych služieb

4.2 Analýza poskytovateľov sociálnych služieb v regióne

Vzhľadom na to, že obec Stretava je relatívne malou obcou s pomerne nízkou občianskou vybavenosťou, rozvoj poskytovaných sociálnych služieb obcou je pomalý. Výhodou obce a jej obyvateľov je blízkosť mesta Michalovce, kde majú obyvatelia možnosť využiť niektoré druhy sociálnych služieb. Nižšie uvádzame poskytovateľov jednotlivých sociálnych služieb v príslušnom regióne.

A) Verejní poskytovatelia sociálnych služieb v regióne:

1. Mesto Michalovce

- Denné centrum,
- Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa,
- Opatrovateľská služba,
- Komunitné centrum,

2. Mesto Trebišov

- Denné centrum pre seniorov,
- Opatrovateľská služba
- Denné centrum pre seniorov, rodiny s deťmi, zdrav.postihnutých
- Útulok
- Zariadenie starostlivosti pre deti do 3 rokov
- Stredisko osobnej hygieny
- Pracovňa
- LUMEN – špecializované zariadenie, zariadenie pre seniorov a domov soc.služieb, zriadené KSK

3. Mesto Sobrance

- Terénna sociálna práca,
- Komunitné centrum,
- Opatrovateľská služba,

4. Michalovský domov seniorov

- Zariadenie pre seniorov
- Zariadenie opatrovateľskej služby

5. ANIMA - Domov sociálnych služieb

- Služba včasnej intervencie
- Útulok
- Domov sociálnych služieb
- Domov sociálnych služieb

6. HARMONIA - Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov

- Zariadenie pre seniorov
- Domov sociálnych služieb

- Požičiavanie pomôcok

7. LIDWINA - Domov sociálnych služieb

- Domov sociálnych služieb

8. Ondava - Domov sociálnych služieb

- Domov sociálnych služieb

B) Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb v regióne:

- ✓ **Domov n.o. – Veľké Kapušany** - Zariadenie pre seniorov
- ✓ **MOBILITES n.o. – Michalovce** - Prepravná služba
- ✓ **POMOC RODINE – Michalovce** - Sociálne poradenstvo – špecializované
- ✓ **Senior centrum Šírava n.o. – Vinné** - Zariadenie pre seniorov
- ✓ **Slovenská únia sluchovo postihnutých – Michalovce** - Komunitné centrum
- ✓ **RKC na Slovensku- Cirkevný zbor Veľké Kapušany** - Opatrovateľská služba
- ✓ **Psychiatrická nemocnica Michalovce, n.o.** - Domov sociálnych služieb
- ✓ **OZ - Nová šanca v Medzibodroží - Veľké Kapušany** - Komunitné centrum
- ✓ **Občianske združenie Teresa Benedicta – Michalovce**
- ✓ **Charitný dom Profesora Hlaváča – Michalovce**
- ✓ **Charitný dom Juraja Jendželovského – Michalovce**
- ✓ **INTEGRA, občianske združenie – Michalovce**
- ✓ **Zariadenie podporovaného bývania – Michalovce**
- ✓ **Rehabilitačné stredisko – Michalovce**
- ✓ **Arcidiecézna charita Košice** pôsobí na území mesta Michalovce od roku 1996. CHARITATÍVNO-SOCIÁLNE CENTRUM, je zriadené na Ulici okružná 3657, 071 01 Michalovce.
- ✓ **Sociálny šatník**
- ✓ **Občianske združenie NOVÁ CESTA** - sociálne služby sú poskytované od roku 2010 / špecializované sociálne poradenstvo pre marginalizované rómske komunity. Cieľom a náplňou sociálnej služby pre klienta - je poradenstvo, služby a sprevádzanie klienta. Vekový rozsah klientov je od školopovinných detí do 16 rokov, študenti, dospelí a seniori. Pri poskytovaní služieb nie je ubytovacie zariadenie. Poradenstvo je poskytované ambulantnou formou. Sociálne služby počas roka využilo okolo 180 klientov. Pri poskytovaní sociálnych služieb ja úzka spolupráca s rodinou.
- ✓ **Základná organizácia Slovenského zväzu zdravotne postihnutých** - Organizácia funguje od roku 1995, priemerný vek členov je 51 rokov. Hlavnou náplňou činnosti je poskytovanie sociálnej služby pre klienta. Poskytované sú poradenské sociálne služby – základné poradenstvo, stretávame sa za účelom získania nových vedomostí, potrebných informáciách o právach a zabezpečení zdravotne postihnutých. Služba je poskytovaná ambulantnou formou. Subjekt usporadúva kultúrne akcie, športové

podujatia a tématicko – poznávacie zájazdy. Členovia sa radi stretávajú pri príprave a realizácii akcií rôzneho druhu. Členmi sú celé rodiny, od starých rodičov až po mladých, po vnukov

4.3 Kvantifikácia potrebnej kapacity poskytovaných sociálnych služieb

V prípade, že poznáme hrubú vekovú štruktúru obyvateľstva, môžeme pri určovaní potrieb použiť nasledovný orientačný normatív vybavenosti:

Z 1000 osôb starších ako 65 rokov:

- 4 -5 % bude potrebovať služby v zariadeniach sociálnych služieb, čo predstavuje 45 miest na 1000 občanov, z toho: 70 % v zariadení pre seniorov (špecializovanom zariadení) a 30 % v zariadení opatrovateľskej služby
- 6 – 7 % bude potrebovať opatrovateľskú službu, čo predstavuje 65 opatrovaných na 1000 obyvateľov.

4.4 Kompetencie vyššieho územného celku v sociálnej oblasti

Pôsobnosť vyššieho územného celku v sociálnych službách upravuje zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov. Povinnosti vyplývajúce z tohto právneho predpisu Košický samosprávny kraj plní prostredníctvom referátu pre zariadenia a referátu poskytovania služieb občanovi Odboru sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja (ÚKSK). ÚKSK je správnym orgánom v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu poskytovanú v zariadení podporovaného bývania, v rehabilitačnom stredisku, v domove sociálnych služieb a v špecializovanom zariadení. Zároveň v týchto zariadeniach zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby fyzickým osobám, ktoré sú na poskytovanie sociálnej služby odkázané. Taktiež poskytuje alebo zabezpečuje sociálnu službu v zariadeniach, kde nie je potrebné posudzovať odkázanosť fyzickej osoby na sociálnu službu a to: v útulku, v zariadení núdzového bývania, v domove na pol ceste, v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, v integračnom centre, tlmočnícku službu, sociálne poradenstvo. Pri výkone opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately ÚKSK poskytuje alebo zabezpečuje sociálnu službu v krízovom stredisku, resocializačnom stredisku, detskom domove pre maloletých bez sprievodu, pestúnskom zariadení. Ďalšia činnosť ÚKSK je v zmysle zákona o sociálnych službách zameraná na zápis poskytovateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode do registra, na vedenie a vykonávanie zmien v registri poskytovateľov sociálnych služieb. KSK zriaďuje, zakladá, metodicky usmerňuje, kontroluje, zabezpečuje a financuje poskytovanie sociálnej služby vo svojej pôsobnosti. Na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov poskytuje orgánom verejnej správy údaje z oblasti sociálnych služieb

(https://web.vucke.sk/files/socialne_veci/2016/koncepcia_final-2016_2020.pdf).

5 PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A SOCIÁLNEJ POMOCI V OBCI

Hlavnými prioritami v rámci rozvoja sociálnych služieb v obci v nadväznosti na celý Košický samosprávny kraj sú:

1. Rozvoj sociálnych služieb.

2. Zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb a sociálnej pomoci v súlade s potrebami cieľových skupín a komunit.

3. Zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

Časový plán realizácie predmetných priorít je závislý od finančných prostriedkov, ktoré bude možné využiť na tento účel. V súčasnosti nie je možné rozmedzie časového harmonogramu rozvoja sociálnych služieb predpokladať, vzhľadom na nedostatok financií, ktoré sú závislé od potenciálnych výziev a dotácií EÚ na podporu a rozvoj jednotlivých sociálnych služieb.

Vízia obce

Obec Stretava by chcela do roku 2027 poskytovať sociálnu pomoc občanom predovšetkým prostredníctvom sociálnych služieb na komunitnej úrovni, ktorým hlavným poslaním bude podpora integrácie znevýhodnených občanov do spoločnosti a sociálna súdržnosť.

„Systematickou prácou dosiahnuť lepší prístup všetkých obyvateľov k poskytovaným sociálnym službám, odstraňovať nežiadúce sociálno-patologické javy a podporovať lepšie integrovanie seniorov, rodín s deťmi a mládeže do spoločnosti a zabezpečenie kvalitných služieb, v ktorých sa presadzuje ľudsko-právny rozmer a orientácia na potreby ľudí s dôrazom na dostupnosť“.

Ciele obce:

Špecifický cieľ 1: Zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunit

Charakteristika cieľa: Národné priority rozvoja sociálnych služieb v Slovenskej republike definujú potrebu zvýšenia dostupnosti komunitných sociálnych služieb. Zabezpečenie komunitných služieb je prioritou národnej a medzinárodnej legislatívy v súlade s požiadavkami a potrebami občanov. Plánovať do budúcnosti zriadenie komunitných služieb alebo vytvoriť podmienky pre poskytovateľov, ktorý by prejavili záujem o zriadenie komunitných služieb v obci napr. denný stacionár, čo je sociálna služba ktorá je určená prioritne osobám nad 65 rokov a je v súlade s národnými prioritami a komunitnými službami v obci.

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť kapacitu terénnych, ambulantných sociálnych služieb

Charakteristika cieľa: Druhým špecifickým cieľom je zriadenie ev. podpora zriadenia terénnych, ambulantných sociálnych služieb. Na základe potrieb ide o zriadenie komunitného centra a terénnej sociálnej služby.

Špecifický cieľ 3. Realizácia podporných aktivít a činností úzko spojených so sociálnymi službami

Charakteristika cieľa: Realizáciou podporných aktivít zabezpečenie podpory kultúrno-spoločenských, športových a prevenčných aktivít.

6 SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE

Plnenie zámerov, cieľov a opatrení, ktoré vyplývajú z Komunitného plánu sociálnych služieb bude kontrolované:

- verejnosťou v priebehu platnosti KPSS (zverejnenie KPSS na webovej stránke obce, vytvorenie možnosti kontroly plnenia cieľov a priorít širokou verejnosťou pripomienkovaním e-mailom, osobne na obecnom úrade alebo písomne),
- obecným zastupiteľstvom na zasadnutí obecného zastupiteľstva 1 x za 2 roky (spracovanie Správy o plnení KPSS na zasadnutie OZ, správu predkladá starosta).

Komunitný plán sociálnych služieb je možné meniť aj v prípade, že sa zmenia priority, ak sa získajú finančné prostriedky na konkrétne potreby a novými návrhmi na poskytnutie sociálnych služieb.

7 ZÁVER

Komunitný plán sociálnych služieb je strategickým nástrojom samosprávy, ktorým samospráva efektívne plánuje poskytovanie sociálnych služieb pre občanov obce. Sociálna služba je činnosť poskytovaná ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, podpora pri sociálnom začleňovaní a ochrane pred sociálnym vylúčením s cieľom umožniť im zapojenie do bežného života v spoločnosti. Je potrebné upozorniť na nedostatočné finančné krytie daného zámeru zo strany štátu. Obec preto musí využívať aj iné zdroje financovania. Spracovanie komunitného plánu je iba čiastkovým výsledkom, najdôležitejšia je jeho realizácia a zlepšenie služieb pre užívateľov. Úlohou samosprávy je hľadať riešenia ako zabezpečiť svoje poslanie a vytvoriť pre občanov miesto pre dôstojný a plnohodnotný život.

Roman Hudy
starosta obce

Zoznam schém

Schéma č.1 Nadväznosti subjektov komunitného plánovania	12
Schéma č.2 Fázy komunitného plánovania	21

Zoznam tabuliek

Tab. č.1 Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky	25
Tab. č. 2 Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce	25
Tab. č.3 Veková štruktúra obyvateľstva obce	27
Tab. č.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	28
Tab. č.5: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	29
Tab. č.6: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce	30
Tab. č.7: Evidovaní uchádzači o zamestnanie v obci	31

Zoznam grafov

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 1993	25
Graf č. 2 Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce	26
Graf č.3: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného prírastku obyvateľov	27
Graf č.4 Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	28
Graf č.5: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce	30